

Mícheál de Mórdha

Co. Chiarraí

An mbaineann an freagra seo le tuairim phearsanta an fhreagróra nó an bhfuil sé déanta thar ceann na heagraíochta thuasluaite?

Pearsanta

An bhfuil tú toilteanach go bhfoilseofar an freagra seo ar shuíomh gréasáin na Roinne www.ahg.gov.ie?

Tá

Cumarsáid faoi alt 9 den Acht (Litreacha, ríomhphoist & cora poist)

Dualgais reatha faoin Acht:

- Cumarsáid a fhreagairt sa teanga ina bhfuarthas í;
- Faisnéis i scríbhinn nó leis an bpost leictreonach a eisiúint i nGaeilge nó go dátheangach.

1. I do thuairimse, an leor na dualgais seo, an bhfuil siad iomarcach nó an dteastaíonn leasú orthu?

Tá na dualgais ann ach níltear á gcur i bhfeidhm is tá faillí mór a dhéanamh.....

Foilseacháin faoi alt 10 den Acht

Dualgais reatha faoin Acht:

- Doiciméid áirithe a fhoilsiú go comhuaineach i nGaeilge agus i mBéarla (m.sh. tuarascálacha bliantúla, cuntais iniúchta, tograí beartais phoiblí, ráitis straitéise srl.

2. I do thuairimse, an leor na dualgais seo, an bhfuil siad iomarcach nó an dteastaíonn leasú orthu?

Ba chóir go mbeadh fáil comhuaineach ar gach doiciméad dá leithéid seo, ach an bhfuil, dáiríre?

Comharthaí, stáiseanóireacht & fógairtí taifeadta béil faoi na Rialacháin faoin Acht (I.R. Uimh. 391 de 2008)

Dualgais reatha faoin Acht:

- Cloí leis na Rialacháin maidir le húsáid na Gaeilge agus an Bhéarla ar chomharthaí, ar stáiseanóireacht agus i bhfógairtí taifeadta béil.

3. I do thuairimse, an leor na dualgais seo, an bhfuil siad iomarcach nó an dteastaíonn leasú orthu?

Níltear ag cur na ndualgas seo i bhfeidhm - ba mhaith an rud é dá mbeadh.

Scéimeanna Teanga faoin Acht

Is iad na scéimeanna teanga croílár an Achta Teanga. Leagtar amach sna scéimeanna teanga an córas trína bhforbraíonn comhlachtaí poiblí a gcuid seirbhísí trí Ghaeilge thar thréimhse ama. Is trí na scéimeanna teanga a dhéileáiltear le húsáid na Gaeilge ar shuíomhanna gréasáin, ar bhileoga, ar bhróisiúir, ar fhoirmeacha, trí sheirbhísí teileafóin, trí sheirbhísí idirphearsanta eile, trí sheirbhísí ar líne srl.

4. (a) I do thuairimse, an bhfuil córas na scéimeanna teanga sásúil, an bhfuil sé iomarcach nó an dteastaíonn leasú air?

De réir an Choimisinéara Teanga féin - níl scéim teanga ag gach comhlacht poiblí sa tír.....agus iad sin go bhfuil, tá roinnt acu siléigeach i mbun a bhfeidhmithe.

4. (b) An bhfuil malairt córais a mholfá a bheadh níos éifeachtaí agus níos éifeachtúla?

Ba cheart go mbeadh dualgas reachtúil, de réir an Achta, ar GACH roinn agus comhlacht Stáit chun scéim Gaeilge a chur ar aghaidh ar bhonn práinne... Is mór an náire don Aire agus don Aire Stáit go bhfuil siad ag tacú leis an mbeartas diúltach atá tugtha chun cinn ag an Rialtas seo i.e. dísbheagadh a dhéanamh ar ról an Choimisinéara Teanga agus dualgais na hoifige sin a bheith á chomhtháthú le oifig an Ombudsman.....níl aon chiall leis an gcéim seo ar gcúl dár dteanga dhúchais. Is é an Coimisinéir Teanga an duine is tábhachtaí ar fad ó thaobh chur chun cinn na Gaeilge sa Stát seo agus tá ag éirí leis chomh maith ina chuid dualgaisí go bhfuil polaiteoirí, Ranna Stáit agus státseirbhísigh sinsearach ag iarraidh an bonn a bhaint uaidh.....Ní fiú faic an tAcht seo mura mbíonn cosaint agus daingniú ann ar ról an Choimisinéara Teanga. Rud eile dhe, ba cheart don Acht a chinntiú go mbunófaí rannóg na Gaeilge ins gach Roinn Stáit agus oifig phoiblí, rannóg a bheadh faoi cheannas Phríomh Oifigigh. Ba chóir Coiste Tacaíochta Gaeilge a bhunú ina gach Roinn chomh maith...

Seirbhísí ó chomhlachtaí poiblí sa Ghaeltacht

Sa chaoi is gur féidir leis an Stát tacú le stádas agus le húsáid na Gaeilge sa Ghaeltacht, tá sé an-tábhachtach go mbeidh pobal na Gaeltachta ábalta a ngnóthaí oifigiúla a dhéanamh leis an Stát trí Ghaeilge.

5. (a) An bhfuil tú sásta leis na seirbhísí atá á soláthar trí Ghaeilge ag comhlachtaí poiblí sa Ghaeltacht?

Nílim sásta ná leath-shásta féin. Sin é an teoiric.....ach níl beart a dhéanamh dá réir. Tá droch sheirbhís amach is amach á fháil ó fhormhór na Reanna Rialtais agus ó chomhlachtaí poiblí acu siúd sa Ghaeltacht (agus ar fud Fódhla) atá ag iarraidh seirbhís a fháil trí Ghaeilge. Go deimhin, tá go leor doichill i measc státseirbhísigh sa chás seo agus is ag dul in olcas atá an scéal.

5. (b) An bhfuil leasuithe a mholfá a chuirfeadh le héifeachtacht agus le héifeachtúlacht na gcomhlachtaí poiblí sa réimse seo?

Ba cheart don Acht a chinntiú go mbunófaí rannóg na Gaeilge ins gach Roinn Stáit agus oifig phoiblí, rannóg a bheadh faoi cheannas Príomh Oifigigh. Ba chóir Coiste Tacaíochta Gaeilge a bhunú ina gach Roinn chomh maith...

Forálacha eile faoin Acht

Tá forálacha eile san Acht a dhaingníonn cearta maidir le húsáid na Gaeilge san Oireachtas, sna cúirteanna agus i gcóras logainmneacha an Stáit.

6. I do thuairimse, an leor na forálacha seo, an bhfuil siad iomarcach nó an dteastaíonn leasú orthu?

Tús é - ach beidh ar an Rialtas seo a chinntiú go gcuirfear na moltaí i bhfeidhm. Tá comhartha ceiste mór ann maidir le dúthracht an Taoisigh agus roinnt mhaith Airí eile sa chás áirithe seo.

Comhlachtaí poiblí faoin Acht

Cuireann an tAcht dualgas ar chomhlachtaí poiblí, atá liostaithe faoin Acht, seirbhísí a sholáthar trí Ghaeilge. Tá liosta iomlán na gcomhlachtaí poiblí faoin Acht ar fáil ag www.ahg.gov.ie.

Tá na comhlachtaí poiblí seo a leanas liostaithe faoin Acht – Ranna agus oifigí Rialtais, údaráis áitiúla, ollscoileanna, institiúidí tríú leibhéal eile, coistí gairmoideachais, an Garda Síochána, an tSeirbhís Chúirteanna, na Coimisinéirí Ioncaim, Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte, gníomhaireachtaí, boird & cuideachtaí Stáit eile.

7. I do thuairimse, an bhfuil liosta na gcomhlachtaí poiblí faoin Acht cuí nó an dteastaíonn leasú sa réimse seo?

Tús é - ach níl ann ach liosta eile fós agus mura bhfuil an toil agus an cumas ann chun seirbhísí Gaeilge a chur ar fáil...cén mhaith é liosta mar seo, ná aon liosta eile. Ar aon chuma, má táthar chun an bonn a bhaint ón gCoimisinéir Teanga, rud atá ar bhioráin ag an Rialtas seo, cad is fiú aon liosta a bheith ann - mura bhfuil údarás iomlán ag an gCoimisinéir chun gníomhú de réir mar is ceart.

Oifig an Choimisinéara Teanga

Is faoin Acht a bunaíodh Oifig an Choimisinéara Teanga. Is é príomhról na hOifige ná monatóireacht a dhéanamh ar chur i bhfeidhm an Achta.

8. I do thuairimse, an bhfuil cumhachtaí agus feidhmeanna na hOifige sin dóthanach nó iomarcach agus an dteastaíonn leasuithe orthu?

Athrú é seo (féach thuas) ach teastaíonn uaim an tuairim seo a chur os bhur gcomhair chomh minic agus is féidir:: Is mór an náire don Aire agus don Aire Stáit go bhfuil siad ag tacú leis an mbeartas diúltach atá tugtha chun cinn ag an Rialtas seo i.e. dísbheagadh a dhéanamh ar ról an Choimisinéara Teanga agus dualgais na hoifige sin a bheith á chomhtháthú le oifig an Ombudsman.....níl aon chiall leis an gcéim seo ar

gcúl dár dteanga dhúchais. Is é an Coimisinéir Teanga an duine is tábhachtaí ó thaobh chur chun cinn na Gaeilge sa Stát seo agus tá ag éirí leis chomh maith ina chuid dualgaisí go bhfuil polaiteoirí, Ranna Stáit agus státseirbhísigh sinsearach ag iarraidh an bonn a bhaint uaidh.....Ní fiú faic an tAcht seo mura mbíonn cosaint agus daingniú ann ar ról an Choimisinéara Teanga.

Go ginearálta

9. An bhfuil leasuithe eile a mholfa ar an Acht le cinntiú gur reachtaíocht í atá oiriúnach agus cuí dá feidhm?

Ba chóir forálacha an Achta a fheidhmiú go hiomlán mar atá sé.....cén mhaith leasuithe mura bhfuil an bhun-Acht á chur i bhfeidhm.

10. Céard iad na seirbhísí trí Ghaeilge a bhfuil éileamh agat féin orthu ó chomhlachtaí poiblí nó an gceapann tú gur cheart tosaíocht a thabhairt dóibh?

Cén saghas ceiste í seo?.....tá seirbhís TRÍ GHAEILGE uaim ó GACH Roinn Stáit agus comhlacht poiblí.....lánstad.

11. Céard iad na constaicí nó na deacrachtaí a fheictear duit a bhaineann le seirbhísí ar chomhchaighdeán a sholáthar i nGaeilge ag comhlachtaí poiblí?

An chonstaic is mó nach bhfuil dóthain statseirbhísigh agus oifigigh poiblí ar fáil faoi láthair chun seirbhís mar seo a chur ar fáil.....agus tá an líon beag sin féin ag laghdú.

12. Céard iad na leasuithe a mholfa ar an Acht le forbairt a dhéanamh ar sheirbhísí Stáit trí Ghaeilge ar bhonn éifeachtach agus éifeachtúil ó thaobh costais de?

Go gcuirfí isteach forálacha a thabharfadh aitheantas ar leith dóibh siúd a bhfuil Gaeilge LÍOFA acu agus fonn orthu í a labhairt nuair atá daoine á earcú don statseirbhís.....ag gach leibhéal. Bhí tráth ann go raibh líofacht sa Ghaeilge mar cheann de na cáilíochtaí a bhí ann chun post a fháil sa státseirbhís. Ach chaith Richie Ryan agus an Comhrialtas amach na foralacha seo i 1973.....an chéim ar gcúl is mó a tógadh ó thaobh na Gaeilge sa Stát go dtí sin.